

Kulttuuripyhäys

**Kangasalan varhaiskasvatuksen ja
perusopetuksen
kulttuurikasvatussuunnitelma**

Sisällys

Johdanto.....	2
Mitä on kulttuurikasvatus?.....	5
Kulttuuripyryksen tavoitteet ja merkitys	6
Lapsille / nuorille.....	6
Opettajalle / varhaiskasvattajalle	7
Vanhemmille	7
Kulttuuritoimijoille / -instituutioille	7
Arvot.....	8
Kangasalan kunnan kulttuurikasvatussuunnitelman pääperiaatteet.....	9
Sisältö ja tavoitteet.....	10
Varhaiskasvatus.....	10
Alle 3-vuotiaat: musiikki / kuvataide / sanataide	10
4-vuotiaat: Nukketeatteri.....	11
5-vuotiaat: Musiikki	11
6-vuotiaat: Sirkus	11
Perusopetus	12
1. vuosiluokka: taidemuseo & kirjasto	12
2. vuosiluokka: kuvataide (sarjakuva)	12
3. vuosiluokka: kotiseutu	13
4. vuosiluokka: sirkus & kirjasto	13
5. vuosiluokka: musiikki ja tanssi	14
6. vuosiluokka: kirjallisuus ja sanataide + teatteriesitys.....	14
7. vuosiluokka: elokuva & kirjasto	14
8. vuosiluokka: luova työ ammattina	15
9. vuosiluokka: arkkitehtuuri.....	15
Erityisryhmät	16
Kulttuurivastaavat	17
Linkkejä	18
Lähteet.....	19

JOHDANTO

-Pienestä linnusta
uljas kotka
oksalle ylimmälle-

Lapsen kasvua ja oppimista edistävä
turvallinen ja monipuolinen
varhaiskasvatus ja opetus
kesäpäivän pitäjässä

Kangasalan kunnan kulttuuriohjelman 2009 - 2013 ”*Innostuksessa on taikaa*” yhtenä kärkihankkeena oli lasten ja nuorten kulttuuripalveluiden kehittäminen, jonka tavoitteena oli koulujen ja päiväkotien kulttuurikasvatuksen tukeminen kulttuuripolku -tyyppisen ohjelman avulla. Kulttuurikasvatussuunnitelma on olennainen osa koko kunnan kulttuuriohjelmaa. Tavoitteena on edistää kulttuuritoimintaa ja sen myötä kuntalaisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Suunnitelmaa laatimaan nimettiin työryhmä helmikuussa 2015.

Laajempina suunnittelua ohjaavina asiakirjoina toimivat Kangasalan kunnan onnistumissuunnitelma (kuntastrategia), Lapsen ehyt polku -varhaiskasvatuksen ja opetuksen kehittämissuunnitelma, opetussuunnitelmat, varhaiskasvatuksen suunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä opetus- ja kulttuuriministeriön lastenkulttuuripoliittinen ohjelma. Kulttuurikasvatusta tukee ja täydentää myös valmistumassa oleva Kangasalan kunnan kansainvälisyys- ja globaalikasvatussuunnitelma.

Opetus- ja kulttuuriministeriön lastenkulttuuripoliittisen ohjelmaehdotuksen 2014 toimenpiteinä on mm. taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden ja saatavuuden kirjoittaminen lapsia ja nuoria koskeviksi perusoikeuksiksi, lasten ja nuorten kulttuurikompetenssin vahvistaminen sekä lasten mahdollisuuksien osallistua taiteeseen ja kulttuuriin lisääminen. Kangasala on imagoltaan vahva kesäpäivän kulttuurikunta. Kulttuurikasvatus toteuttaa kunnan strategian mukaista visiota kasvavasta, hyvinvoivasta ja kehittyvästä Kangasalasta kesäpäivän kulttuurikuntana. Lapsia ja nuoria koskevissa kunnan suunnitelmissa lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin sekä osallisuuden lisääminen ovat keskeisinä tavoitteina. Kulttuuri on olennainen osa lapsen ja nuoren hyvinvointia ja sen avulla hän pääsee osalliseksi itseään koskevan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Myös kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa Kangasalan oma kulttuuri on tärkeänä osana.

Uuden 1.8.2016 voimaan tulevan perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan jokaisen oppilaan opintoihin tulee sisältyä lukuvuodessa vähintään yksi monialainen kestoaltaan noin yhden viikon työmäärää vastaava oppimiskokonaisuus. Monialaisessa oppimiskokonaisuudessa sovittua aihetta käsitellään usean eri oppiaineen näkökulmasta. Kulttuurikasvatussuunnitelman sisällöt voidaan

luontevasti yhdistää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamiseen. Opetussuunnitelmauudistuksessa kiinnitetään huomiota myös monipuolisten oppimisympäristöjen kehittämiseen. Tässä taide- ja kulttuuritoimijoilla on paljon annettavaa.

Kangasalan lasten ja nuorten kulttuurikasvatussuunnitelma – Kulttuuripyräys – on konkreettinen ja näkyvä toimenpide lasten ja nuorten oikeuksien ja tasa-arvoisuuden puolesta. Pienestä linnusta uljaaksi kotkaksi vaatii monia pyrähdyksiä, kokemuksia, myös erilaisista taiteen lajeista. Kannustankin kaikkia kasvatusta ja opetustyössä työskenteleviä olemaan avoimia ja rohkeita. Innostavia ja antoisia hetkiä taiteen ja kulttuurin parissa!

Kangasalan kulttuurikasvatussuunnitelma liitetään osaksi kunnan opetussuunnitelmia.

Kangasalla 12.5.2016

Leena Pajukoski
sivistystoimenjohtaja

KUKAS-TYÖRYHMÄ

Kangas, Johanna	museolehtori, Kangasala-talo/Kimmo Pyykkö –taidemuseo
Kettunen-Niemi, Niina	varhaiskasvatuksen suunnittelija, draamakasvatus
Kotilainen, Outi	aineenopettaja, yläkoulu, musiikki
Lindholm, Tero	luokanopettaja, alakoulu, draamakasvatus
Mattila, Marja	opetuskoordinaattori, opetus
Tiilikka, Marjo	päiväkodinopettaja, varhaiskasvatus
Tiitola, Noorit	hallintosihteeri, kulttuuri

Suunnittelussa mukana myös:

Markkinen, Jari	päiväkodinjohtaja, varhaiskasvatus, mukana kesään 2015 saakka
Sahlander, Taina	kulttuurijohtaja, kulttuuri ja kirjasto, mukana kesään 2015 saakka
Nikara-Nummi Annamari	kirjastopalvelujohtaja, kirjasto
Kuitu, Pilvi	PiiPoon toiminnanjohtaja, suomalaisen yhdistyskehittäjäverkoston jäsen

MITÄ ON KULTTUURIKASVATUS?

Kulttuurikasvatussuunnitelma tukee varhaiskasvatussuunnitelman sekä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien mukaisia laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueita ja antaa siten keinoja toteuttaa laaja-alaisen oppimisen periaatteita kaikessa opetuksessa. Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Se vahvistuu vähitellen oppimisen polun aikana eri tiedon- ja taidonaloihin liittyvässä opiskelussa sekä arjen toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Laaja-alaisen osaamisen tarve korostuu ympäröivän maailman muuttuessa. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueita ovat ajattelu ja oppimaan oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, työelämätaidot ja yrittäjyys sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen.

Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea lapsia ja nuoria oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Heitä ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. He oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. He saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Kulttuurikasvatussuunnitelma on työkalu kulttuuri-, taide- ja kulttuuriperintökasvatuksen toteuttamiseen kunnassa osana varhaiskasvatusta ja opetusta. Se laaditaan ja sitä toteutetaan varhaiskasvatuksen, koulujen ja kulttuuri- ja taidealan toimijoiden yhteistyönä. Se pohjaa kunnan omaan kulttuuritarjontaan ja kulttuuriperintöön sekä lasten ja nuorten omaehtoiseen toimintaan.

Kulttuurikasvatussuunnitelma on kasvatusta ja opetushenkilökunnan työväline kulttuurikasvatuksen toteuttamiseen osana opetussuunnitelman mukaista opetusta.

”Kulttuurin kokemisen kautta on luontevaa työstää asioita, jotka tietopainotteisessa kouluarjessa jäävät usein vähälle huomiolle, mutta jotka merkittävästi lisäävät hyvinvointia ja edistävät oppimista. Ne syventävät minkä tahansa aineen oppimista, vahvistavat oppilaan itsetuntemusta, tarjoavat uusia, innostavia ilmaisukeinoja ja rohkaisevat sosiaaliseen kanssakäymiseen.”

(Kulttuurin käsikirja opettajille, Helsingin kaupunki)

KULTTUURIPYRÄYKSEN TAVOITTEET JA MERKITYS

Opetustoimen, varhaiskasvatuksen ja kunnan kulttuuritoimen yhteistyönä laatimalla tavoitteellisella kulttuurikasvatussuunnitelmalla on merkitystä niin lapsille, nuorille, opettajille, varhaiskasvattajille, perheille, kunnan kulttuuritoimijoille kuin koko paikalliselle yhteisölle.

Kulttuurinen identiteetti on kasvun voimavara.

Taide ja kulttuuri on osa ihmiseksi kasvamista. Mahdollisuus kokea kulttuuria kokonaisvaltaisesti ja omakohtaisesti on tärkeä osa tätä kasvamista. Kulttuuripyräyksen tavoitteena on saada jokaiselle lapselle ja nuorelle omakohtainen kokemus taiteesta ja kulttuurista säännöllisesti.

Elämysten mahdollistaminen, onnistumisen tai haltioitumisen tunteen kokeminen, sallivan ja rohkaisevan ilmapiirin synnyttäminen ovat merkityksellisiä lapsen ja nuoren kasvuun. Aikuisella tulisi myös olla herkkyyttä tarttua lasten ideoihin ja taitoa johdattaa ne yhteiseksi toiminnaksi, tällöin lapsi/nuori kokee tullessa kuulluksi. Kulttuurikokemukset voidaan tehdä näkyväksi esimerkiksi kuvilla, videoilla, blogeilla tai muilla mahdollisilla tavoilla.

Kulttuuripyräyksen tavoitteet varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ovat selkeitä; ne toistuvat ikäkausittain ja niiden rakenteet ja toimintatavat tulevat tutuiksi.

LAPSILLE / NUORILLE

Lapsille ja nuorille yhteinen kulttuurikasvatussuunnitelma takaa mahdollisuuden nauttia tasaveroisesti paikallisista kulttuuripalveluista ja taiteesta varhaisista ikävuosista lähtien aina perusopetuksen loppuun saakka. Kulttuurikasvatukseen osallistuminen on mahdollista kaikille, sillä toiminta järjestetään osana varhaiskasvatusta ja perusopetusta. Lapset ja nuoret pääsevät nauttimaan kulttuurielämyksistä ja taiteesta sekä kokijoina että tekijöinä.

Kulttuuri ja taide luovat edellytyksiä lasten ja nuorten psykologisen ja sosiaalisen pääoman kehittymiselle. Taidelähtöinen toiminta ja luovat menetelmät tukevat lapsen ja nuoren itseilmaisua, itsetuntemuksen, tunnetaitojen, positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä. Taide tarjoaa ns. symbolisen suojan, jonka avulla lapsen/nuoren on mahdollista käsitellä haastavampiakin tunteita ja kokemuksia. Kulttuurikasvatuksen sisältöihin tutustuessa ja osallistuessa lapsi/nuori voi löytää omia vahvuuksiaan, rajojaan, vielä piilossa olevia taitoja ja valmiuksia. Tavoitteena on, että taiteen ja kulttuurin parissa jokainen lapsi ja nuori saisi onnistumisen kokemuksia, iloa, virkistystä sekä uusia elämyksiä.

Kulttuurikasvatukseen osallistuminen on merkityksellistä myös luokkayhteisön ja ryhmäytymisen kannalta. Työpajoissa ja erilaisiin taiteenlajeihin tutustuessa tehdään ryhmätöitä ja harjoitellaan monenlaisia vuorovaikutustaitoja, ja siten opitaan ryhmässä toimimista niin yksilönä kuin ryhmän jäsenenä. Lapsilla ja nuorilla on tarve olla ja jakaa asioita yhdessä. Lapsia ja nuoria rohkaistaan ikätasosta riippuen leikkimiseen, mielikuvituksen käyttämiseen, tarinointiin, luovaan ajatteluun, merkitysten tuottamiseen, mielipiteen ilmaisuun sekä kriittiseen ajatteluun.

Kulttuuripyräys tarjoaa lapsille ja nuorille mahdollisuuden tutustua varhaiskasvatuksen ja koulupolun aikana monenlaisiin koulujen, esikoulujen ja varhaiskasvatustyöryhmien ulkopuolisiin oppimisympäristöihin, kulttuurin ja taiteen tiloihin, useisiin taiteenlajeihin ja taiteen ammattilaisiin. Lapsella ja nuorella on tarve tulla nähdyksi ja kuulluksi myös muunakin kuin koululaisena ja oppijana. Uusissa tiloissa ja tilanteissa lapset ja nuoret voivat tuoda esiin toisenlaista osaamista ja kyvykkyyttä, kuin mitä rooli vaikkapa koulussa sallii. Avoimet oppimisympäristöt voivat tarjota erilaisia mahdollisuuksia toiminnalliseen, kokemukselliseen, elämykselliseen oppimiseen, tutkivaan tai

ilmiölähtöiseen oppimiseen. Tämä on erityisen merkityksellistä sellaisille oppijoille, jotka luontaisesti hyötyvät esimerkiksi toiminnallisista työtavoista.

OPETTAJALLE / VARHAISKASVATAJALLE

Kulttuuripyryksen sisällöt tukevat ja täydentävät opetusta ja integroituvat koulun ja varhaiskasvatuksen arvoihin, sisältöihin ja tavoitteisiin. Kulttuurikasvatussuunnitelmassa korostuu perinteiset oppiainerajat ja taiteenrajat ylittävä sisältö ja laaja-alainen osaaminen.

Suunnitelma tarjoaa opettajalle/varhaiskasvattajalle työkalun toteuttaa kulttuurikasvatusta omassa työssään. Kulttuurikasvatussuunnitelma sisältää valmiiksi mietittyjä ja aikataulutettuja sisältöjä sekä tukimateriaalia aina varhaiskasvatuksesta perusopetuksen loppuun asti. Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteisiin ja toiminnan järjestämiseen on sitoutunut varhaiskasvatus, perusopetus sekä kulttuuripalvelut, joten toiminnan järjestely ei lankea yhden henkilön tehtäväksi.

Suunnitelman avulla pyritään tarjoamaan kouluille ja varhaiskasvatusyksiköille tietoa kulttuuri- ja taideinstituutioiden tarjonnasta sekä taidelähtöisistä ja luovista oppimismenetelmistä. Verkostoituminen kulttuuritoimijoiden kanssa on usein myös antoisaa: ideoita on helpompi vaihtaa ja asiantuntijuutta jakaa, kun toimijat ovat tutustuneet toisiinsa.

Uudet oppimisympäristöt, vierailut koulun ja varhaiskasvatusyksikön ulkopuolella tai oman ryhmän tarkkaileminen voivat tarjota opettajalle/varhaiskasvattajalle uusia näkökulmia oman ryhmän toimintaan ja lasten/nuorten tarpeisiin ja kykyihin. Kasvattajalle on usein merkityksellistä ja virkistävää päästä kokemaan ja nauttimaan taiteesta ja kulttuurista yhdessä oppilaiden kanssa. Taide ja kulttuuri tekevät hyvää myös opettajalle!

VANHEMMILLE

Kulttuurikasvatussuunnitelmalla on merkitystä myös perheille. Kulttuurikasvatus tekee näkyvämmäksi varhaiskasvatuksen/koulujen arvoja ja arkea kotona. Kulttuurikasvatuksen kautta kunnan kulttuuripalvelut tulevat tutummiksi kotona. Taiteella ja kulttuurilla on paljon terveyttä edistäviä ja sairauksia ennaltaehkäiseviä hyvinvointivaikutuksia. Lapset ja nuoret voivat innostaa myös aikuisia kulttuurin pariin, taiteen ja kulttuurin harrastajiksi ja tekijöiksi.

KULTTUURITOIMIJOILLE / -INSTITUUTIOILLE

Kulttuurikasvatussuunnitelmalla on suuri merkitys myös varhaiskasvatuksen ja kouluverkon ulkopuolisille toimijoille, paikallisille kulttuuri-instituutioille, kulttuuriyhdistyksille sekä itsenäisille ammatinharjoittajille, kuten taiteilijoille ja taidekasvattajille.

Kulttuurikasvatussuunnitelma lisää kulttuuri- ja taideohjelmien suunnitelmallista yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja opetustoimen kesken. Suunnittelun ja toiminnan käynnistyessä verkostoituminen ja yhdessä tekeminen helpottuvat, kun erilaiset toimintamallit ja käytännöt tulevat tutummiksi. Kulttuuritoimijoille on merkityksellistä kehittää toimintaa ja palveluita asiakkaiden tarpeista ja toiveista käsin, sekä olla tuottamassa ja tukemassa lasten ja nuorten omaa kulttuuria ja taidetta.

Kulttuuri-instituutiot voivat suunnitella paremmin kulttuuripalveluita, ja kouluille sekä päiväkodeille suunnattuja kokonaisuuksia opettajilta ja lapsilta saadun palautteen ja ideoiden pohjalta. Laaduntarkkailun ja toiminnan arvioinnin tueksi on mahdollista kehittää palautejärjestelmä. Kulttuuri-instituutioille kulttuurikasvatussuunnitelma merkitsee myös taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden

sekä palveluiden tunnettuuden lisääntymistä. Kulttuurisuunnitelman avulla voidaan vaikuttaa tulevan yleisöpohjan laajenemiseen.

Kulttuurisuunnitelmalla on myös kunnassa työllistävä vaikutus. Taiteilijoita ja taidekasvattajia voidaan työllistää lasten ja nuorten työpajojen ja esim. opettajille ja varhaiskasvattajille suunnattujen koulutusten ohjaajina.

ARVOT

Kangasalan kunnan varhaiskasvatuksen ja opetustoimen kehittämissuunnitelmassa 2014 - 2020 ”Lapsesta nuoreksi ehyellä polulla” on yhteisesti sovittu varhaiskasvatuksen ja opetustoimen arvot. Kangasalan kulttuurikasvatusohjelman arvot pohjautuvat näihin arvoihin. Niitä on myös pohdittu yhdessä varhaiskasvatuksen ja koulujen kulttuurivastaavien kanssa yhteisessä tilaisuudessa lokakuussa 2015.

EETTISYYS JA VASTUULLISUUS	<ul style="list-style-type: none"> •Kulttuuri kuuluu kaikille •Lähikulttuuri on merkityksellistä •Erilaisuus on rikkautta
YHTEISÖLLISYYS AITO TEKEMINEN YHDESSÄ KOHTAAMINEN	<ul style="list-style-type: none"> •Lapsen ja nuoren onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä •Jokainen lapsi ja nuori pääsee osallistumaan omalla panoksellaan •Taide tuo hyvinvointia •Perheiden osalliseksi yhteiseen tekemiseen •Ilmapiiri on turvallinen ja hyväksyvä
OIKEUDENMUKAISUUS	<ul style="list-style-type: none"> •Taide luo tasa-arvoa
ELINIKÄINEN OPPIMINEN	<ul style="list-style-type: none"> •Kulttuuriperinnöllä on suuri merkitys •Taiteen kautta oppii •Lapsilla ja nuorilla on oikeus osallisuuteen •Lasten ja nuorten kulttuuri on merkityksellistä
LUOVUUS	<ul style="list-style-type: none"> •Lapsille ja nuorille mahdollistetaan elämyksellisyys ja kokemuksellisuus •Kaikilla on taito kehittää ja luoda uutta •Aina voi tehdä toisin: innovatiivisuus, oivaltaminen

KANGASALAN KUNNAN KULTTUURIKASVATUSSUUNNITELMAN PÄÄPERIAATTEET:

1. **Mitä?** Tarjotaan lapsille ja nuorille laadukkaita kulttuurikokemuksia, jossa huomioitu varhaiskasvatussuunnitelma, opetussuunnitelmat, paikallisuus, toiveet ja resurssit.
2. **Miksi?** Lapsille ja nuorille annetaan tasa-arvoinen ja tasaveroinen kulttuurikokemus varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen puitteissa päiväkodista tai koulusta riippumatta.
  - a. Itse tekemällä, jolloin oma luovuus ja taiteellisuus on pääosassa ja/tai
  - b. toisia katsomalla ja kuuntelemalla, jolloin saa mallia ja oppia ammattilaisilta.
3. **Miten?** Toimintaa järjestetään ohjatusti:
  - a. oppilaitosten sisällä, jolloin ohjaus oman henkilökunnan voimin ja/tai
  - b. oppilaitosten sisällä ulkopuolisten voimin niin, että taitelijat tulevat kouluille ja päiväkoteihin ja/tai
  - c. oppilaitosten ulkopuolella eli teatterissa, museossa tms.
4. **Materiaalit:** Kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamisen apuna on materiaalipankki.
5. **Koulutus:** Henkilökunnalle järjestetään perehdytystä ja koulutusta esim. työpajojen vetämiseen resurssien mukaan.
6. **Käytännön toteutus:** Kulttuurikasvatustyöryhmä tekee vuosittaisen toteuttamissuunnitelman. Kouluilla ja päiväkodeilla on nimetyt kulttuuriyhdyshenkilöt, jotka koordinoivat kulttuurityötä. Koulujen ja päiväkotien henkilökunta huolehtii kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamisesta.
7. **Yhteistyö** eri kulttuuritoimijoiden kanssa: Tehdään tiivistä yhteistyötä erityisesti paikallisten eri taiteenalojen ammattilaisten kanssa.
8. **Rahoitus:** Kulttuurikasvatussuunnitelman mukainen toiminta rahoitetaan varhaiskasvatuksen, opetustoimen ja kulttuuritoimen käyttötalousarvion mukaisesti.
9. **Nettilinkki:** http://www.kangasala.fi/lapset_ja_nuoret/ sivustolta löytyy tämä kulttuurikasvatussuunnitelma sekä reaaliaikainen sisältö, aikataulut, materiaalipankki ja muu tarvittava tieto.

SISÄLTÖ JA TAVOITTEET

Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteena on taata lapsille ja nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet kulttuurikasvatukseen. Suunnitelma on jaettu ikäkausittain. Kulttuurikasvatus integroituu laajasti eri oppimiskokonaisuuksiin ja yksiköiden toimintakulttuuriin, mutta sen tavoitteellistaminen ja suunnitelmallisuus ovat tärkeässä roolissa, jotta jokainen lapsi ja nuori pääsisi osalliseksi kulttuurikasvatuksesta. Suunnitelma on jatkumo, joka lähtee lapsen omasta ympäristöstä ja laajenee iän ja taitojen karttuessa omien projektien toteuttamiseen.

Kulttuurikasvatussuunnitelman sisältö on rakennettu sellaiseksi, että se täydentyy ja muokkautuu resurssien, tarjonnan ja palautteen perusteella.

Suunnitelman ensimmäisessä vaiheessa 2016-2018 tarjotaan yhteinen kulttuurikokemus seuraaville ikäluokille:

- 5-vuotiaat:** konsertti
- 1. lk:** toiminnallinen taidemuseovierailu
- 3. lk:** kotiseutu
- 5. lk:** musiikki ja tanssi
- 7. lk:** elokuva ja mediakasvatus

Muille ikäluokille on alkuvaiheessa tarjolla toimintaa, johon löytyy materiaalia verkkosivuilta. Materiaalin pohjalta kasvattajat ohjaavat mahdollisuuksien mukaan lapsia ja nuoria asetettujen tavoitteiden suuntaisesti.

VARHAISKASVATUS

ALLE 3-VUOTIAAT: MUSIIKKI / KUVATAIDE / SANATAIDE

Tavoitteet: <ul style="list-style-type: none"> - lapsen omaehtoisen ilmaisun tukeminen - kulttuurisia kokemuksia eri tilanteissa (lorut, runot, tanssahtelut, laulut yms.) - tutustutaan sanataiteeseen, kirjoihin ja tarinoihin - hyödynnetään eri taiteenaloja, erityisesti musiikkia ja kuvataiteita - oman esityksen tekeminen ja yleisönä oleminen, yksikön perinteet ja juhlat - ympäristön tutkiminen esteettisestä näkökulmasta	Sisältö: <ul style="list-style-type: none"> - kasvatushenkilöstön koulutus eri vuosina eri osa-alueilla:<ul style="list-style-type: none"> - musiikki - kuvataide - sanataide
---	--

4-VUOTIAAT: NUKKETEATTERI

Tavoitteet: <ul style="list-style-type: none"> - lapsen omaehtoisen toiminnan, ilmaisun ja kulttuuritoiminnan mahdollistaminen ja tukeminen - kokemuksia ja elämyksiä yleisönä olemisesta omassa ryhmässä ja yksikössä - lapsi saa olla mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa (osallisuus) kulttuurista prosessia ainakin oman ryhmän ja yksikön sisällä	Sisältö: <ul style="list-style-type: none"> - kasvatushenkilöstön työpaja - nukketeatteri
---	---

5-VUOTIAAT: MUSIIKKI

Tavoitteet: <ul style="list-style-type: none"> - vierailu kulttuurikohteeseen - lapsen omaehtoisen toiminnan, ilmaisun ja kulttuuritoiminnan mahdollistaminen ja tukeminen - taideaineiden ja lähikulttuuriympäristön hyödyntäminen - kokemuksia yleisönä olemisesta ulkopuolisen esittäjän tapahtumassa	Sisältö: <ul style="list-style-type: none"> - musiikki (yhteinen konsertti Kangasala-talossa 5.2.)
--	--

6-VUOTIAAT: SIRKUS

Tavoitteet: <ul style="list-style-type: none"> - tuetaan ja laajennetaan eri taiteen- ja kulttuurialoja hyödyntäviä omaehtoisia kokemuksia ja elämyksiä - lapsi saa olla mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kulttuurista prosessia yksikön ulkopuolisille tahoille: esim. vanhemmille, isovanhemmille, lähikoululle tai läheiselle palvelukodille. - yksi laajempi eri taide- ja taitoaineita integroiva lapsilähtöinen prosessi	Sisältö: <ul style="list-style-type: none"> - opettajien työpaja - sirkus
--	---

PERUSOPETUS

1. VUOSILUOKKA: TAIDEMUSEO & KIRJASTO

TOIMINNALLINEN TAIDEMUSEOVIERAILU

Tavoitteet: <ul style="list-style-type: none"> - tutustuttaa lapsi oman lähialueen taidemuseoon ja museon näyttelytoimintaan. - mahdollisuuksien mukaan näyttelyyn liittyvät työpajat sekä museopedagogiset tehtävät näyttelyvierailuun liittyen.	Sisältö: <ul style="list-style-type: none"> - Kimmo Pyykkö -taidemuseoon tutustuminen - mahdolliset työpajat ennen työskentelyä ja jälkeen vierailun.
---	---

TOIMINNALLINEN KIRJASTOVIERAILU: ”TERVETULOA KIRJASTOON!”

Tavoitteet: <ul style="list-style-type: none"> - tutustutaan omaan lähikirjastoon tai kirjastoautoon ja sen aineistoon ja tiloihin.	Sisältö: <ul style="list-style-type: none"> - lapset saavat kirjastokortin ja heille opetetaan sen käyttöä sekä yleistä kirjastokäyttäytymistä. - mahdollisuuksien mukaan lapset saavat olla vierailun aktiivisina toimijoina ja heille annetaan lukuelämys runon tai sadunpätkän muodossa.
---	---

2. VUOSILUOKKA: KUVATAIDE (SARJAKUVA)

Tavoitteet: <ul style="list-style-type: none"> - tutustuttaa lapsi sarjakuvan kieleen ja kielioppiin. - sarjakuvakerronnan peruskäsitteiden (ruutu, puhekuplat, merkit ja symbolit) opettaminen. - oman sarjakuvahahmon luominen ja stripin piirtäminen.	Sisältö: <ul style="list-style-type: none"> - materiaali verkkosivuilla
--	---

3. VUOSILUOKKA: KOTISEUTU

Tavoitteet: <ul style="list-style-type: none"> - esitellä lapsille oman lähiseudun ja kunnan historiallisesti ja kulttuurisesti merkittäviä kohteita tarkemmin ja elämyksellisen toiminnan kautta. - perusopetussuunnitelman mukaisesti tehdä omaa rakennettua lähiympäristöä tutuksi.	Sisältö: <ul style="list-style-type: none"> - kukin koulu valitsee omaan lähiympäristöönsä ja tarpeisiinsa parhaiten sopivat 3-5 kohdetta oman koulun lähiympäristössä tai kauempana. - kohteita Kangasalla esim. kotiseutu- ja muut museot, kirkot ja kappelit, näkötornit, kulttuurikortteli ja Lepokoti. - katso liite kaikista kohteista.
--	---

4. VUOSILUOKKA: SIRKUS & KIRJASTO

YHTEISÖLLINEN / SOSIAALINEN SIRKUS

Tavoitteet: <ul style="list-style-type: none"> - Sirkustekniikoita hyödyntäen ja yhdessä ja yksin tekemisen kautta oman kehonhallinnan ja ilmaisullisten sekä sosiaalisten taitojen laajentaminen.	Sisältö: <ul style="list-style-type: none"> - Sosiaalisen sirkuksen työtapoja, joissa paljon yhdessä tekemistä sekä parityöskentelyä. mm. voimistelua, pariakrobatiaa, tasapainoilua, jonglöörausta, liikkumista ja työskentelyä sirkusvälineiden kanssa. - Järjestetään resurssien puitteissa ohjauskoulutusta opettajille sekä kunnan oman lainattavan välineistön esittelyä.
--	---

TOIMINNALLINEN KIRJASTOVIERAILU: MITEN LÖYTÄÄ?

Tavoitteet: <ul style="list-style-type: none"> - Käynnillä syvennetään oppilaan äidinkielen tunneilla opittujen kirjastoluokkien ja asiasanojen ymmärtämistä.	Sisältö: <ul style="list-style-type: none"> - Lähikirjastossa tai pääkirjastossa tutustutaan aineiston ja leikkimielisen tekemisen avulla luokitukseen ja kerrataan aakkosjärjestystä. Opetellaan löytämään omasta kirjastosta nuortenosastolta kauno- ja tietokirjoja. Tutustutaan PIKI-verkkokirjaston pikahakuun.
---	--

5. VUOSILUOKKA: MUSIIKKI JA TANSSI

<p>Tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Antaa oppilaille tanssista kokemus, että se on muutakin kuin häissä, linnan juhlissa tai vanhojen tansseissa tapahtuvaa juhlevaa valssia. Toki myös perinteisiä paritansseja, mutta myös hip hoppia, discoa, break dancea ym.	<p>Sisältö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ammattilaisen ohjaus, resurssien ja toiveiden mukaista tanssinopetusta.
--	---

6. VUOSILUOKKA: KIRJALLISUUS JA SANATAIDE + TEATTERIESITYS

<p>Tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Teatteritekstin lainalaisuuksien avaaminen, näytelmäkäsikirjoituksen sisällön tutkiminen ja oman käsikirjoituksen teko, josta rakennetaan teatteriesitys.	<p>Sisältö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valmiin käsikirjoituksen lukeminen ja tutkiminen, siitä tehdyn näytelmän katsominen, oman käsikirjoituksen kirjoittaminen ja teatteriesityksen valmistaminen. Opettajille valmis opetusmateriaali.
--	--

7. VUOSILUOKKA: ELOKUVA & KIRJASTO

ELOKUVA JA MEDIKASVATUS

<p>Tavoite:</p> <ul style="list-style-type: none">
- oppilas tutustuu elokuvan eri ilmaisukeinoihin.
<p>Sisältö</p> <ul style="list-style-type: none">
- elokuvan katsominen ja/tai työpajat.
- mahdollisuuksien mukaan oppilaat tekevät ryhmissä lyhytelokuvan.

TOIMINNALLINEN KIRJASTOVIERRAILU: TIEDONHAKU HALTUUN!

Tavoitteet:

- Yläasteen tiedonhaun opetus tapahtuu pääkirjastossa tai Vatialan kirjastossa (Pitkäjärven koulu).

Sisältö:

- Kaksoistunnin mittaisella käynnillä kerrataan aineiston löytämisen perusasioita ja tutustutaan verkkokirjastoon ja tiedonhakuun siellä kirjastoluokituksen ja asiasanojen avulla. Tiedonhakuharjoitukset tukevat oppilaiden koulutyötä ja voivat olla osa jo tunneilla aloitettavaa laajempaa tehtävää. Tavoitteena on, että oppilaat syventävät osaamistaan toiminnallisten tehtävien avulla.

8. VUOSILUOKKA: LUOVA TYÖ AMMATTINA

Tavoite:

- Tehdään tunnetuksi eri luovien ja visuaalisten alojen ammatteja.

Sisältö:

- Kulttuuriammattilaisten työn esittely "Ammattina taide" sekä esittelyn tekeminen muutaman kulttuuriammatilaisen työstä (esim. valokuva, video jne).

9. VUOSILUOKKA: ARKKITEHTUURI

Tavoite:

- Oman lähialueen rakennettuun kulttuuriperintöön ja arkkitehtuuriin tutustuminen, tyylisuuntien ja arkkitehtuurin peruskäsitteiden oppiminen.

Sisältö:

- Tutkitaan muotoja, materiaaleja, rakennuksia ja ympäristöä sekä opitaan havainnoimaan ympäristöä ja sen muotoutumista. Voidaan toteuttaa esim. arkkitehtuurikävelynä.

ERITYISRYHMÄT

Järjestetään toimintaa niin, että erityisryhmät voivat olla tarvittaessa omana ryhmänään.

KULTTUURIVASTAAVAT

Kangasalan jokaisessa varhaiskasvatuyksikössä ja koulussa on nimetty kulttuurivastaava. Vastaavan tehtävänä on ylläpitää keskustelua ja motivoida henkilökuntaa kulttuurikasvatuksen toteuttamisessa ja kehittämisessä.

Kulttuurivastaavan tehtävät

1. **Toimii asiantuntijana** ja tätä tuetaan kulttuurivastaavien koulutuksella ja tiedottamisella.
2. **Esittelee vuosisuunnitelman** omassa yksikössään ja **huolehtii sen toteutumisesta, kehittämisestä ja arvioinnista** yhteistyössä yksikön esimiehen kanssa sekä muissa yksiköissä omalla alueellaan, jos on ainoa vastaava.
3. **Huolehtii** omassa yksikössään **kulttuuriin liittyvästä tiedottamisesta** (henkilöstö, huoltajat, yhteistyötahot) ja henkilöstön perehdyttämisestä.
4. Toimii kulttuurikasvatuksen näkökulmasta osana yksikkönsä pedagogista suunnittelua, kehittämistä ja arviointia.

LINKKEJÄ

Kangasalan matkailusivusto:

<http://visitkangasala.fi>

Pirkanmaan kulttuurikasvatusohjelmia:

<http://www.lastenkulttuuri.fi/index.php/fi/kulttuuripolut/pirkanmaa>

Lastenkulttuurikeskusten verkosto Taikalamppu: <http://www.taikalamppu.fi/>

Kulttuuria kouluihin tasavertaisesti Kulttuurivoltti-hankkeessa

<http://www.kotiseutuliitto.fi/kulttuurivoltti>

Verso-verkko: <http://versoverkko.fi/default.asp?siteid=Suomi&id=Vinkkivasu>

Kulttuurin vuosikello -materiaalipankki:

<http://www.kulttuuriperintokasvatus.fi>

Pirkanmaan lasten kulttuuripankki:

<http://www.lakupankki.fi>

LÄHTEET

- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, Opetushallituksen Määräykset ja ohjeet 2014:94
- Kangasalan kunnan kulttuuriohjelma 2009-2013 ”Innostuksessa on taikaa”
- Kangasalan kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2013-2016
- Kangasalan kunnan onnistumissuunnitelma - kuntastrategia 2020
- Kangasalan kunnan varhaiskasvatuksen ja opetuksen kehittämissuunnitelma 2014-2020
- Kangasalan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma
- Kulttuurin käsikirja opettajille, Helsingin kaupunki
- <http://www.hel.fi/static/kulke/KulttuurinKasikirjaOpettajille.pdf>
- Opetus- ja kulttuuriministeriön ehdotus lastenkulttuuripoliittiseksi ohjelmaksi 2014-2018
- Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:6
- <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr6.pdf?lang=fi>
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, Opetushallituksen Määräykset ja ohjeet 2014: 96